

Miquel-Àngel PRADILLA CARDONA [coordinador].
Calidoscopi lingüístic. Un debat entorn de les llengües de l'Estat.
Barcelona: Octaedro-EUB, 2004, 264 p., 33 €

Miquel-Àngel Pradilla s'ha convertit en un dels sociolingüistes catalans més prolífics. A la seva extensa aportació com a editor d'obres col·lectives, s'hi va afegir, al gener del 2004, *Calidoscopi lingüístic*, que té el seu origen en un cicle de conferències celebrades a la Universitat Rovira i Virgili durant el curs 2000-2001. A banda d'un text inicial d'Albert Bastardas sobre les possibilitats i limitacions de la metàfora ecològica en sociolingüística i d'un altre de José Enrique Gargallo sobre les dificultats de delimitació de les llengües romàniques d'Espanya, l'obra consisteix en set articles a càrrec de reconeguts especialistes sobre les set llengües en què es fixa el nombre de llengües autòctones d'Espanya (català, castellà, gallec, euskera, aranès, aragonès i asturià).

A l'hora de jutjar el resultat hem d'utilitzar dos estàndards de mesura. Si jutgem l'obra per allò que l'editor voldria que fos, voreja seriosament la decepció. Si la jutgem per allò que és en realitat, constitueix una aportació molt estimable al coneixement de la diversitat lingüística de l'Estat.

Segons Pradilla, l'objectiu nuclear de les conferències era «propiciar un debat científic sobre la gestió del multilingüisme a l'Estat espanyol». Aquesta idea ha estat incorporada al subtítol del llibre, convertit

ipso facto en «un debat entorn de les llengües de l'Estat». La nostra reserva a aquest plantejament és seriosa. Directament, *Calidoscopi lingüístic* no és un debat sobre la gestió del multilingüisme a l'Estat espanyol, sinó, en tot cas, la descripció (de vegades crítica) d'un seguit de situacions el coneixement de les quals hauria de formar part dels antecedents del debat. Pradilla no va aconseguir que el llibre inclogués la conferència sobre el tractament jurídic de la diversitat lingüística de l'Estat, però el problema de *Calidos-*

copi lingüístic no és l'absència d'aquest text, sinó la mateixa concepció de l'obra com un seguit d'intervencions que no dialoguen entre elles i que, sobretot, no apunten de manera clara a la qüestió que teòricament es debat.

Una segona il·lusió de l'editor és que el model ecolingüístic sigui el paradigma de referència de les exposicions. Aquí la reserva ha de ser més contundent. Ni tan sols Pradilla en el seu article sobre el català es mou realment dins d'un paradigma ecolingüístic amb tots els ets i uts. En relació amb això, és remarcable que l'única referència a *l'Ecologia de les llengües* de Bastardas que surt en aquest article sigui la imatge de la música orquestral o polifònica com a metàfora de la planificació lingüística.

Però amb expressions com «la gestió de l'ecosistema lingüístic» Pradilla encara ret un tribut retòric a l'ecolingüística; els altres articles, tot desconeixent el «paradigma de referència» del llibre, no deixen de ser presentacions clàssiques sobre el coneixement, ús i actituds relatius a les diferents llengües de l'Estat. Potser una de les limitacions de la metàfora ecològica que Bastardas es descuida d'esmentar és que no ha servit per a relligar les contribucions que integren *Calidoscopi lingüístic*...

A la vista d'aquest judici, val més que avaluem l'obra en funció d'allò que és en realitat. Vist des d'aquesta perspectiva, *Calidoscopi lingüístic* és una obra netament superior a obres d'un sol autor que han pretès descriure la diversitat lingüística de l'Estat, com ara *España plurilingüe* de Miquel Siguan (Madrid: Alianza Universidad, 1992) o *La diversidad de lenguas en España* de Maitena Etxebarria (Madrid: Espasa Calpe, 2002). Les tres tristes pàgines que Siguan i Etxebarria van dedicar a l'asturià, per posar un exemple purament quantitatiu, contrasten amb les 18 que Xosé Lluis García Arias dedica a aquesta llengua en el present recull. En aquest sentit, *Calidoscopi lingüístic* no solament no enganya sinó que en gran mesura satisfà les expectatives del lector que necessita informació (i reflexió) sobre la situació de les llengües de l'Estat. Diem «en gran mesura» i no «totalment» perquè fins i tot dins de la seva lògica, i malgrat algunes contribucions brillants (com la del mateix Pradilla), *Calidoscopi lingüístic* no ateny la rodonesa. El capítol sobre el castellà és desconcertant: no explica la situació del castellà a Espanya ni les relacions

d'aquesta llengua amb les altres de l'Estat. Els altres retrets són menors: potser el més gros és que en la seva contribució sobre l'euskera Etxebarria negligeix Navarra. Però més que els possibles defectes de cada contribució, el que priva *Calidoscopi lingüístic* de la rodonesa esperable és una excessiva heterogeneïtat del conjunt. En absència d'un article final que fes una síntesi comparativa de l'estat de les diferents llengües de l'Estat, hauria estat interessant que l'editor hagués imposat als seus autors un esquema d'exposició aproximadament comú. En definitiva, *Calidoscopi lingüístic* és una obra tan meritòria com perfectible, molt necessària per a un debat que ella no fa però que sense els coneixements que aporta no es podrà fer sobre bases prou sòlides.

Albert Branchadell

Universitat Autònoma de Barcelona